

sággal, mint etnikummal foglalkozik, másrészt felekezeti irányzatú. A zsidó felekezeti irodalmat tulajdonképpen a klerikális irányzatok mellé lehet sorozni és ez esetben a magyar-zsidó irodalom problémája leegyszerűsödik. A magyar irodalom egészén belül ez regionális irodalom, ép' úgy, mint az új népiesség. Ez az irodalom, mely a zsidóságot etnikumnak fogja fel, a zsidót a **maga** sajátos, különálló környezetében mutatja be, úgy ahogy népies irodalmunk a magyarságot. A zsidóságnak az a zöme, amely etnikai jellegzetességeit izolatórikus szándékossággal megőrizte, vidéken él és élt **régebben** is a perifériális részekben. A zsidó irodalom a városba is csak **ezt a zsidót** kísérte **be**, ezt a zsidót követte az asszimiláló utján, de **abban a pillanatban, amint** már asszimilálódott, a **zsidó** irodalom figyelműszögéből **kikerült** és bejutott abba a társadalmi keretbe, ahol már nem mint zsidó, **hanem** mint polgár szerepelt és mint ilyen már az általános **magyar irodalom** érdeklődési körébe tartozott. A zsidókérdés társadalmi problematikájával találkozhatunk a magyar polgári regény és elbeszélő irodalomban, de **ha** ezt olykor történetesen zsidó **is** írta, a probléma a magyar társadalom problémájaként tükröződött. A **zsidó** irodalom a zsidóságon **belül** nézte a zsidókérdést. Ez pedig nagy különbség. Ezért **kell** elismerni külön magyar-zsidó irodalmat, de viszont; ezért vezet félreértéshez **egy olyan magyar-zsidó** irodalomtörténet, amely a faji származást **vagy ha úgy tetszik, a lelki** alkatot veszi tekintetbe az irodalomban kifejezésre jutó társadalmi törekvések helyett.

Ujvári László

TOWNSEND DOKTOR. Alig **terjedt** el Amerikában a felismerés, hogy Roosevelt elnök nagyszabású **reformtervei** csütörtököt mondtak s az **amerikai** közéletben **máris újabb** megváltó **terv** hódít. Míg a munkás-ság: és a haladó értelmiség a tőkésrendszer ellentmondásaival magyarázza a prosperitás hazájára szakadt bajokat, **eddig** Roosevelt, a nemrégiben **meggyilkolt** Houey-Long, a népszerűségét fokozatosan veszítő Coughlin páter s Townsend doktor a jelenlegi rendszer fentartására ígérnek **csodaszereket**. Ez a magyarázata **hirtelen** feltűnésüknek, rövid tündöklésüknek és gyors bukásuknak.

Amerika előbb felsorolt **megmentői közül** ma kétségtelenül Townsend **uralja** a terepet. Követőinek számát 25 millióra teszik. (Rooseveltet 23 millió szavazattal választották **meg!**) 1935 áprilisában a washingtoni szenátus még 206 szavazattal 56 **ellenében** vetett el egy, a Townsend-féle **terv** szellemében készült törvényjavaslatot. Alig pár hónappal később azonban a Michigan államban lefolyt pótválasztás alkalmával a republikánus jelölt Townsend jelszavaival aratott győzelmet demokráta **ellenfele** fölött.

Townsend doktor **terve** igen egyszerű. Minden hatvan évnél idősebb **amerikai** polgár számára havi 200 dollár nyugdíj biztosítandó, azzal a kikötéssel, hogy ezt az összeget **minden** hó végéig tartozik maradéktalanul elkölteni. Ezeket a nyugdíjakat az állam az összes kereskedelmi és ipari ügyletekre egyenletesen **kivetett** 2 százalékos illetékből teremtené **elő**. — A **terv** méreteiről azonban csak akkor nyerünk tiszta képet, **ha** szemügyre vesszük a **terv hivei által** felhozott számadatokat.

Az 1930-as népszámlálás szerint az Egyesült Államok 122 millió főt kitevő lakosságának 8.5%-a **haladta** meg a hatvan **évet**. Townsend doktor eleinte kivétel nélkül minden aggasztánra ki akarta terjeszteni a **havi** 200 dollár nyugdíjat, de amikor a szenátusban homeroszi kacajjal fogadták azt az ötletet, hogy **az állam** ilyen nyugdíjat fizessen mondjuk John D. Rockefellernek, tervét odamódosította, hogy a nyugdíjban **csak** a vagyontalan s minden **keresetet** nélkülöző öregek részesedjenek,

Nyolc millió amerikai állampolgár havi 200 dollár nyugdíja évi 19, illetve a kezelési költségekkel együtt 20 milliárd dollár költséget jelent. Ez az összeg ötszöröse az amerikai kincstár évi bevételének és 40%-a az Egyesült Államok nemzeti jövedelmének.

A terv alkalmazásából Townsend doktor szerint a következő előnyök származnak: az öregség Amerikában ezentul „nem sötét és borzalmas tél, hanem ragyogó őszenne; az öregek kikapcsolódnának a munkából s helyet adnának a fiataloknak; a havonta forgalomba kerülő 11500 millió fellendítené a gazdasági életet, növelné a járadékokat és visszahozná a prosperitást.” — Townsend doktor dús ígéreteit mindenütt számokkal támasztja alá. S ha okfejtésében nem leljük a hibát, úgy halomra dőlnek nemcsak az eddigi gazdasági elméletek, hanem a szocializmus követelése is a nyomukban fakadó ideológiák is. Ám Townsend tervének megcáfolása igen könnyű.

Először is: ki fizetné a milliárdokra rúgó illetékeket? Ennél a pontnál nem hagyható figyelmen kívül, hogy Amerikáról, a függőleges és vízszintes trösztök őshazájáról van szó! Így pl. Ford, akinek saját bányái, vasutjai, szerszámgyárai, üveghutái és gumiültetvényei vannak, autói eladása előtt alig bonyolít le mással ügyleteket. Már pedig Townsend doktor illetékei a kereskedelmi és ipari ügyleteket sújtják. A fogyasztó viszont az illetékek egész seregét fizetné minden egyes árucikk vásárlása alkalmával. Így pl. az az amerikai polgár, aki egy ruhát csináztatna magának, nemcsak az öltöny árát fizetné túl 2%-al, hanem ugyancsak 2-2%-ot fizetne a nagykereskedelmi áron, a munkabéreken, a szállítási költségeken felül és így tovább a végtelenségig... A Townsend terv különben sem teremtene új vásárlási lehetőségeket, mert legjobb esetben is csak a lakosság egytized részének adná azt, amit kilencetized részétől elvett.

Townsend — tervének könnyen kimutatható abszurditása ellenére vagy talán ép' ezért — millió számra gyűjti maga köré a hiveket. A korlátlan *lehetőségekből*, a *prosperityből* az amerikai kispolgárság s a munkásság visszamaradt rétegeiben már csak az ezekben vetett hit s a visszatértükben bizakodó remény maradt meg. Ez a magyarázata, hogy míg a valóságos helyzet felismerése csak lassan tör utat, addig a csodaszereket ígérő próféták tömegesen találnak nemcsak hallgatókra, hanem hívőkre is.

Márk Viktor

A KETTÉSZAKADT NÉMET. IRODALOM. A *Das Neue Tagebuch* érdekes vitacikkét közöl. A cikk írója *Leopold Schwarzschild* szembe helyezkedik azzal a tervvel, hogy az *S. Fischer Verlag* jelenlegi tulajdonosa Dr. Bermann, (aki eddig a Harmadik Birodalomban próbálkozott) egy emigrációs könyvkiadóvállalatot alakítson. Amilyen hasznos lett volna ez a vállalat kezdetben, olyan ártalmas lehet most, egyrészt, mert Bermann nem akar lemondani a németországi import lehetőségéről és így a vállalat nem volna a hivatalos Németországtól független, másrészt, mert nagyobb tőkeerősségével tönkretenné a jelenlegi független kiadókat (*Querido, de Langes. Oprecht*).

A vita kiindulópontja egy a *Neue Züricher Zeitung*-ban megjelent nyilatkozat, melyben Thomas Mann, Hermann Hesse, Annette Kolb az alakítandó vállalat mellé állnak. A *Neue Tagebuch* álláspontjával több cikkben helyezkedik szembe a *Neue Züricher Zeitung* irodalmi rovatvezetője: *Dr. Korrodi* is. A vita végül is avval zárul, hogy Thomas Mann, (aki eddig azt hangoztatta, hogy nem akar elszakadni németországi olvasóközönségétől) a Németországon kívüli független irodalom mellé szögezi le-